

Hva slags kapital er kunnskap?

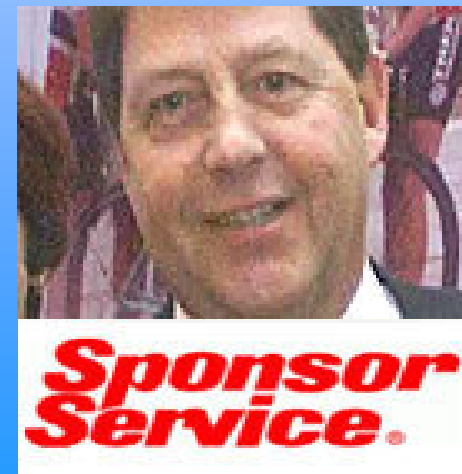
Hans Henrik Ramm

Ramm Kommunikasjon
Næringsforeningen i Stavanger
12. november 2003

Kapital er alt som kan skape fremtidige verdier

- ⇒ Men noen synes det er vanskelig å forholde seg til immateriell kapital
- ⇒ Realkapital virker håndfast:
Maskiner, eiendom, utstyr.

**Finanskapital er vi også vant til.
Den finnes i regnskapet.
*Men hvor håndfaste er for
eksempel fordringer?***

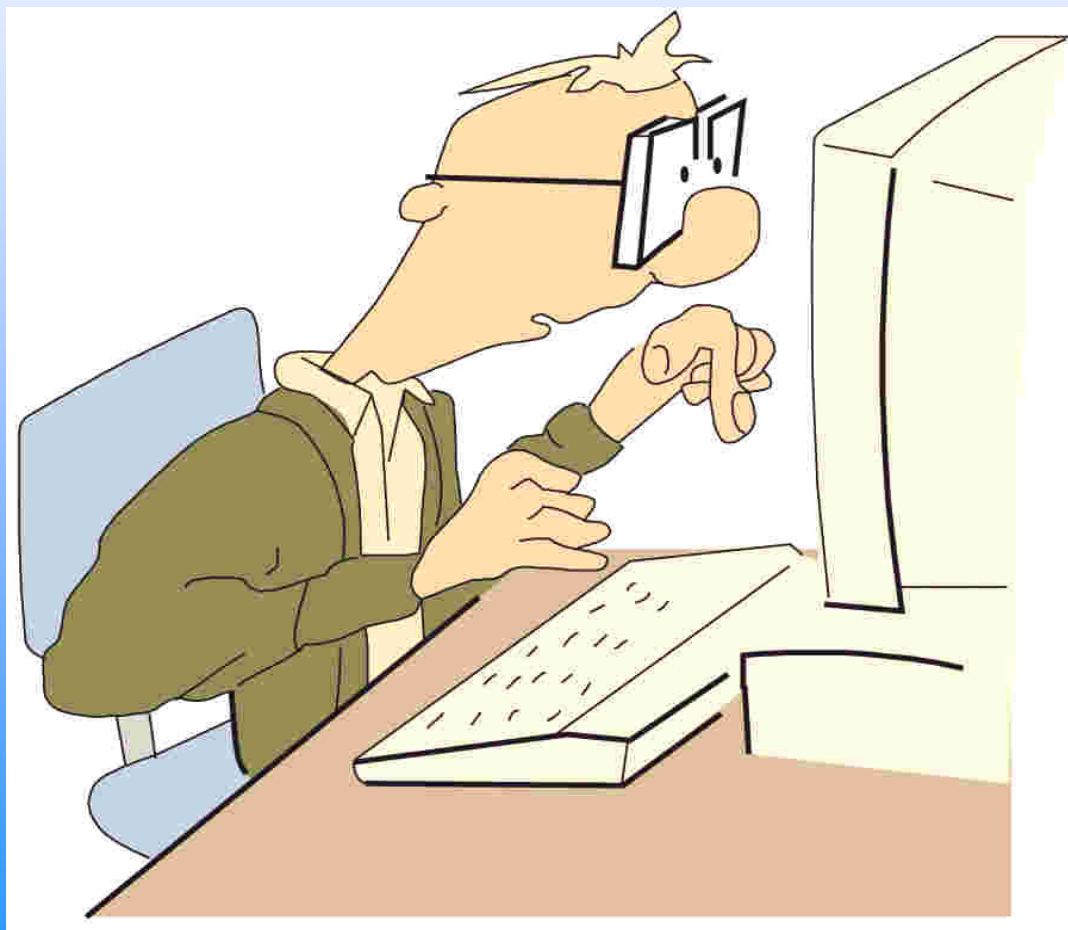

Humankapital:

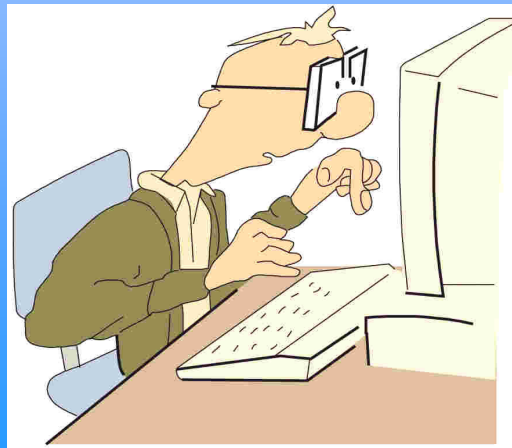
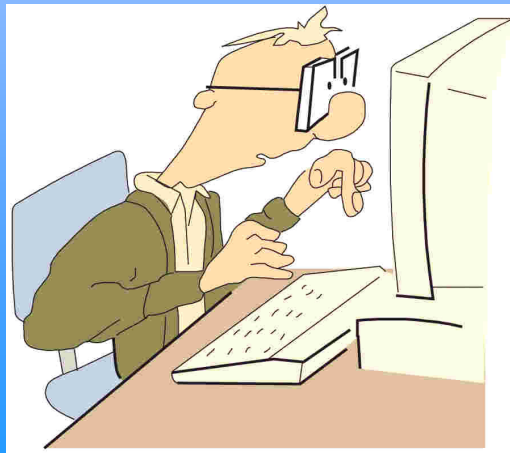
Få bestrider at en persons kunnskaper og ferdigheter kan skape verdier og kan kalles en kapital:

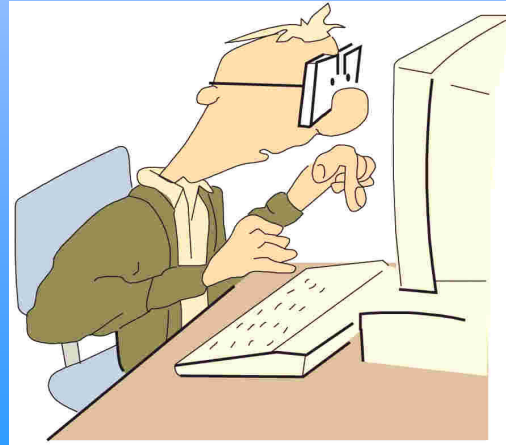
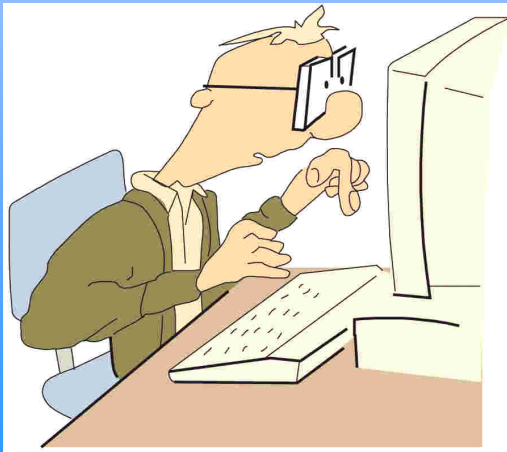
**Men det endrer seg ikke om
personen eier litt realkapital:**

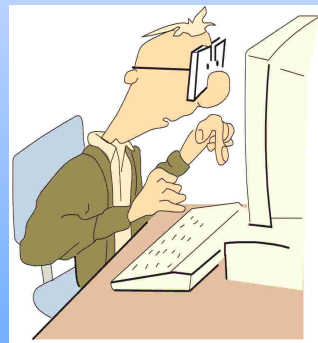
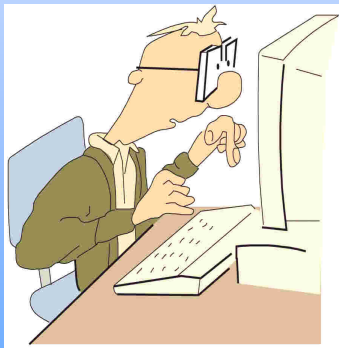
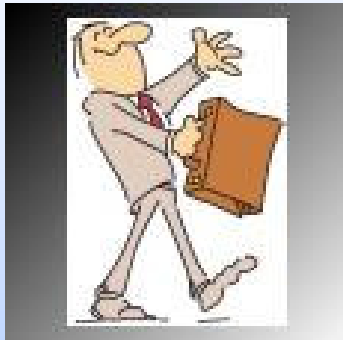
Eller om flere personer går sammen og lager en bedrift:

Eller om de blir AS og får inn ekstern eierkapital:

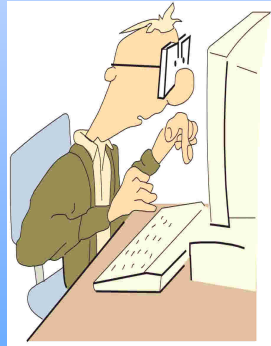
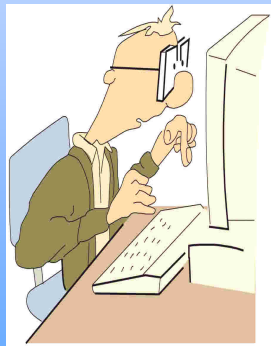

Eller om de får noen gode ideer og utvikler ny kunnskap:

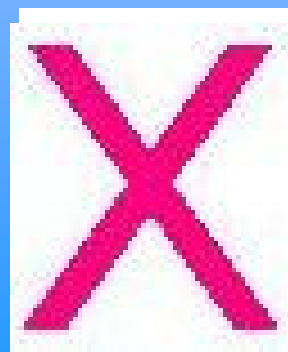
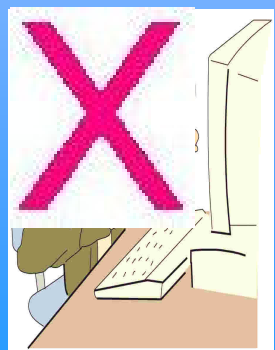
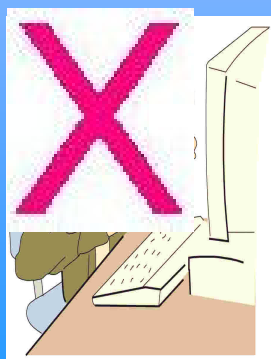
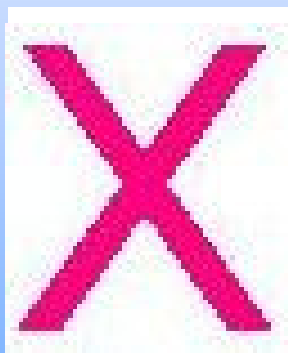
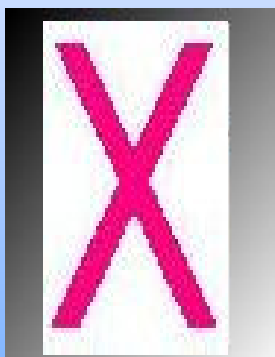
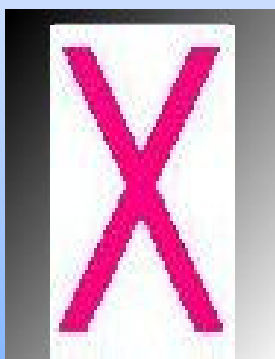
Men nå har det oppstått noe nytt som ikke er humankapital. Det er kunnskap som bedriften eier selv: Andre typer kunnskapskapital.

Eller om de får lisens og gjør et petroleumsfunn:

Ressurskapital er kommet i tillegg, men human- og kunnskapskapitalen er fortsatt der.

Men hverken humankapitalen eller kunnskapskapitalen står i regnskapet:

Men noe immateriell kapital kan
tillates i regnskapet:

GOODWILL

(kjøp av bedrift til overpris)

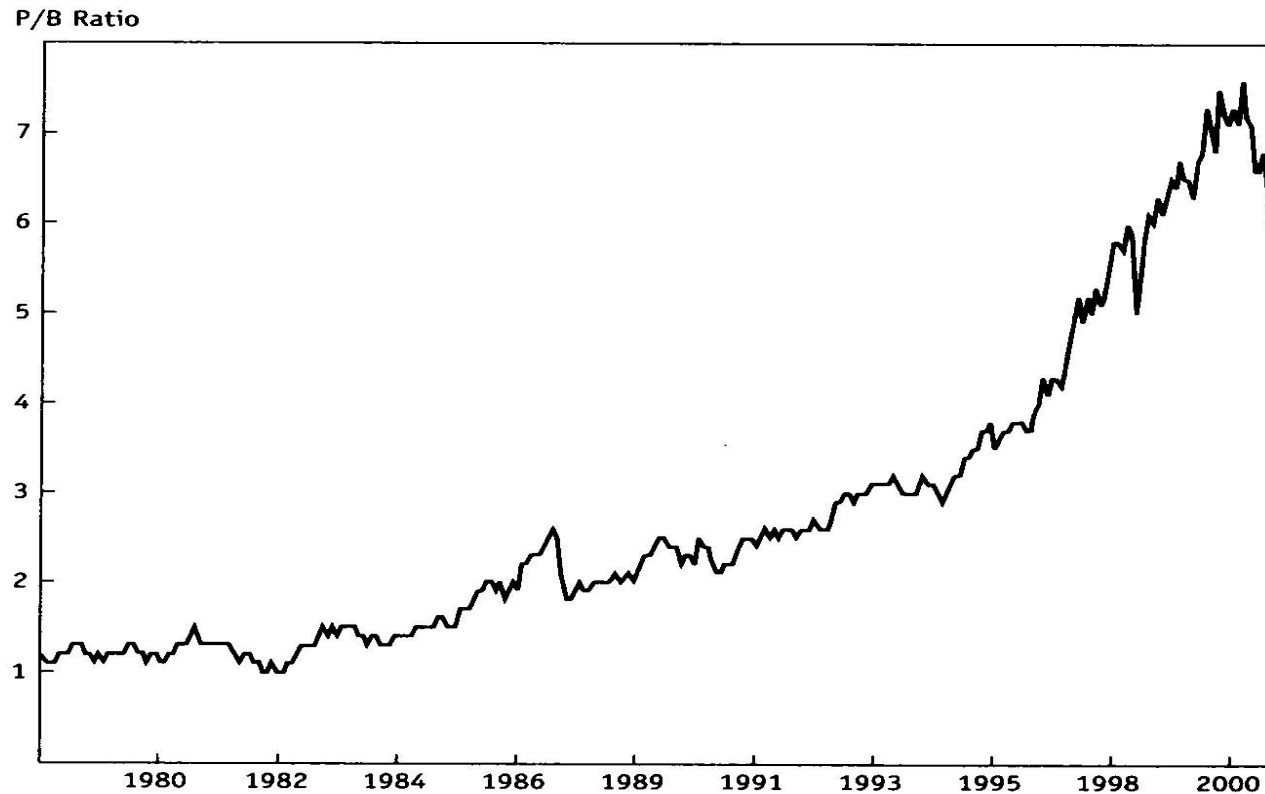
*Hvor fantes denne kapitalen før
bedriften ble solgt?*

Regnskapets oppgaver:

- ⇒ Dokumentere formelle transaksjoner
 - ⇒ Dette gjør regnskapet bra
- ⇒ Vise hvordan bedriften står seg og dens fremtidsutsikter
 - ⇒ Dette gjør regnskapet stadig dårligere
- ⇒ Være grunnlag for beregning av skatt
 - ⇒ Blir også galt under visse omstendigheter

Markedet kan “se” kunnskapskapitalen likevel. Gode bedrifter verdsettes til høy pris/bok-verdi: (Kilde: Baruch Lev)

FIGURE 1 - 1. Average Price-to-Book Ratio of the S&P 500 Companies, December 1977–March 2001^a

Source: Compustat, Standard and Poor, McGraw Hill.
a. Ratio recorded every month.

Men markedet kan “se” feil:

Når kunnskapskapitalen ikke er synlig, kreves det godt innsyn i bedriften for å bedømme den fremtidige verdiskapningsevnen.

- * Insidere får store fordeler
- * Gode bedrifter kan bli undervurdert
- * Smarte bedrifter kan hausse opp sin kunnskapskapital (Enron)
- * Eierkapitalen blir mindre mobil (avstand betinger høyere risikopremie)

Det er derfor mange gode grunner til å beskrive, måle og rapportere kunnskapskapitalen.

Et fullstendig regnskap kan se slik ut:

Assets

Tangible and resource assets

Cash and financial holdings

Human capital

Structure capital

Relation capital

Liabilities

Equity financial capital

Debts

NPV of future wages

Equity knowledge capital

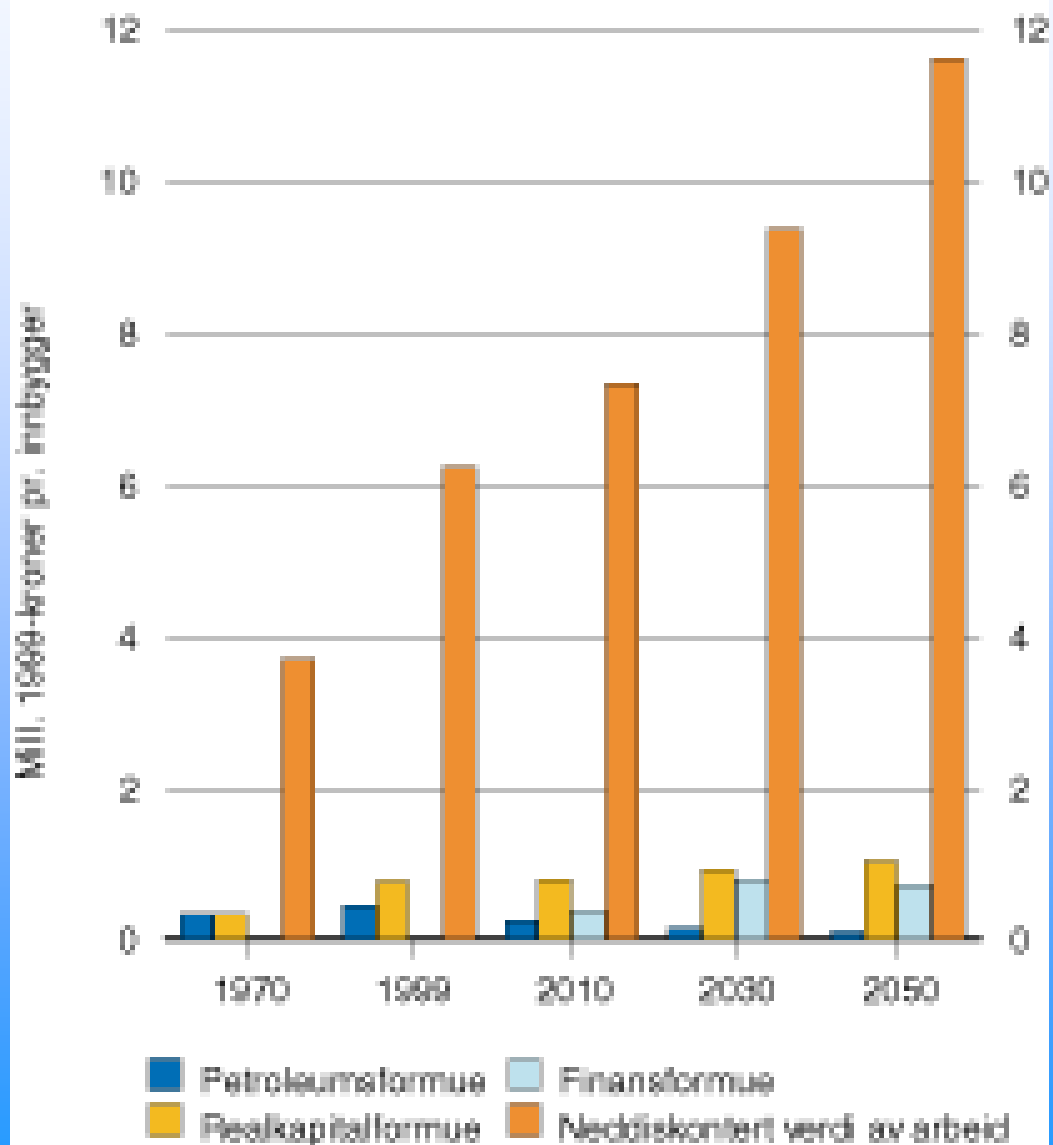
Men kunnskapskapitaldelene er fortsatt vanskelig å kvantifisere. Det kan tenkes ett nøyaktig regnskap for å dokumentere transaksjoner og et mer omtrentlig for å vise selskapets status.

utgjør det meste av det meste av den norske nasjonalformuen (fra LTP 2001-05).

Finansdepartementet har feilaktig antatt at “Solow-residualet” bare er humankapital.

Petroleums-klyngen har sin store andel av de tre andre kapitaltypene.

Utviklingen i de ulike komponentene av nasjonalformuen

KAF-skatt er en alvorlig trussel mot kunnskapskapital:

- ⇒ Nyklassisk teori forutsetter at all kunnskap stammer fra kilder utenfor bedriften (eksogen)
- ⇒ Anerkjenner ikke kunnskapskapital
- ⇒ Produksjonsfaktorene er utskiftbare og homogene
- ⇒ Alle kan derfor skaffe seg de samme produksjonsfaktorene
- ⇒ Kapitalistene vil derfor konkurrere all avkastning ned til “normal” ved samme risiko
- ⇒ “Normal” er det samme som gjennomsnittlig
- ⇒ Varig avkastning over normal er grunnrente, monopolrente etc.
- ⇒ Alt over “normal” kan derfor beskattes svært høyt, dvs at man bare gir et kapitalavkastningsfradrag (KAF) før høy særskatt
- ⇒ Dette kan begrenses til “risikofri rente”, dvs. 4-5% reelt

Innovasjonsteori sier noe annet:

- ⇒ Nasjoner, organisasjoner, klynger og bedrifter skaper selv kunnskap og teknologi (endogent)
- ⇒ Denne verdiskapningsevnen er kunnskapskapital
- ⇒ Bedrifter kan beholde ledelse og høy avkastning fordi unik kunnskap ikke lett kan kopieres (ikke utskiftbar eller homogen)
- ⇒ Kunnskap kan lekke ut og bli hyllevare, men i svært varierende tempo (f. eks. forskjell på formell og uformell kunnskap)
- ⇒ Effektive bedrifter resirkulerer høy fortjeneste og holder forspranget (jfr pris/bok-figuren)
- ⇒ KAF-skatt rammer derfor ikke bare grunnrente osv., men også kunnskapskapitalen
- ⇒ Å skatte bort det meste over KAF betyr derfor at man bare vil ha gjennomsnittlige bedrifter
- ⇒ **Da blir det ikke mye igjen av Regjeringens mål om at Norge skal bli en ledende kunnskapsnasjon**

Dette handler om:

- Petroleumsbeskatning
- Kraftverksbeskatning
- Mulig ressursrenteskatt for fiskerier og havbruk
- Hvilken som helst KAF-skatt (Finansdepartementet har foreslått å la den gjelde all bedriftsbeskatning)
- Forslaget fra Skauge-kommisjonen om ny utbytteskatt som bygger på et lett modifisert KAF-prinsipp

Klyngeteori (Porter) er en del av teorien om kunnskapskapital:

- ✦ Klyngebedrifter utveksler kunnskap og hver bedrift har netto fordel av det
- ✦ Klynger kan oppnå høyere avkastning enn omgivelsene
- ✦ Omgivelsene blir også trukket opp
- ✦ Dette er egentlig en positiv “eksternalitet” (det skapes verdier som kommer andre enn verdiskaperen til gode)
- ✦ Vi korrigerer negative eksternaliteter (miljøavgifter etc), burde vi også korrigere positive ved å gi ekstra skattefordeler eller andre fordeler til de sterkeste klyngene?
- ✦ Shippingklyngen mener det og har delvis fått medhold
- ✦ For petroleums-klyngen gjelder det samme, men den er fornøyd hvis den slipper 78% særskatt på kunnskapsavkastningen

Det er derfor ganske mye Regjeringens innovasjonsplan ikke har fått med seg

Regjeringens visjon

”Norge skal være et av verdens mest nyskapende land der bedrifter og mennesker med pågangsmot og skaperevne har gode muligheter til å utvikle lønnsom virksomhet.

På viktige områder skal Norge ligge i tet internasjonalt når det gjelder kunnskap, teknologi og verdiskaping.”

